

Anders Ladefoged
Telefon 08-508 28 839
anders.ladefoged@miljo.stockholm.se

City åklagarkammare

ANMÄLAN AV MISSTÄNKTT BROTT MOT LIVSMEDELSLAGSTIFTNINGEN

Gärning

Sju styckningsanläggningar i Stockholm har lagstridigt levererat köttben klassade som riskavfall för att förhindra spridning av prionsjukdomar t.ex. BSE, allmän benämning Galna kosjukan, som livsmedelsben.

Anläggningarna 239 Årsta Kött AB, 234 TG:s Kött i parti AB, 562 Fruängens Kött och Fläsk, 257 Qibbla Halal Kött AB, 275 KMK Kött i parti AB, 212 KA Kött AB och 291 Elko Kött i parti AB* i Stockholms stad har i strid med gällande EG-bestämmelser levererat köttben från äldre nötkreatur som klassas som specificerat riskmaterial (SRM) till anläggningen Elco Foods AB och därvid uppgivit att benen är livsmedelsben.

Detta innebär att företagen dels släppt ut livsmedel på marknaden i strid med gällande lagstiftning och dels att SRM, som är en animal biprodukt (tidigare benämnt animalt avfall) som inte är avsett att användas som livsmedel, har hanterats som livsmedel. Förfarandet strider mot gällande bestämmelser om hantering och bortskaffande av SRM..

Lagstiftning

I art 8 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av Transmissibel spongiform encefalopati (TSE eller BSE Bovin spongiform encefalopati) finns bestämmelser om hur SRM ska hanteras. Av art 8.punkt 1 framgår att SRM ska avlägsnas och bortskaffas i enlighet med bilaga V samma förordning samt i enlighet med förordning (EG) nr 1774/2002. I förordning (EG) 999/2001 finns även bestämmelser om infärgning av SRM.

Enligt art 4 förordning (EG) nr 1774/2002 klassas SRM som kategori 1-material vilket innebär att avfallet räknas som högriskavfall ur smittskyddshänseende. Det finns särskilda regler om insamling, transport och identifiering av SRM i bilaga II till förordningen. Vidare finns detaljerade säkerhetsbestämmelser som omfattar avfallshanteringen på de anläggningar som tar emot och hanterar kategori 1-material. Dessa avfallsanläggningar för uppsamling och vidare transport till förbränningsanläggning eller avfallsanläggning med förbränning ska vara godkända i enlighet med förordningen. Detta innebär att SRM *endast* får skickas till en anläggning som är godkänd i enlighet med (EG) nr 1774/2002. I

* För fullständig förteckning med adressuppgifter m.m., se bilaga.

Sverige är det Jordbruksverket som är den kontrollmyndighet som godkänner dessa typer av avfallsanläggningar.

Av punkt 30 i tillkännagivande (2007:601) om de EG-bestämmelser som kompletteras av livsmedelslagen (2006:804) framgår att förordning (EG) nr 999/2001 är en sådan grundförordning som kompletteras av livsmedelslagen (2006:804) när det gäller bland annat art 8 som avser SRM.

Enligt 29 § andra stycket livsmedelslagen är det straffbart att bryta mot skyldigheter, villkor eller förbud som finns i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Specificerat riskmaterial

Sedan år 1990 i Europa, och i Sverige sedan landets inträde i EU år 1995, har långtgående åtgärder vidtagits i alla berörda medlemsländer för att förhindra att möjlig smitta från nötkreatur sprids via kött från BSE-smittade nötkreatur till människor eller djur med sjuklig påverkan. I flertal lagar och förordningar har det fastlagts i detalj vilka anatomiska delar som på ett slaktat nötkreatur ska betraktas som s.k. Specificerat riskmaterial, SRM. I stort gäller att skallregionen samt, av intresse för styckningsanläggningar, halskotpelare och ryggrad samt viss utbredning utanför denna på alla nötkreatur över en viss ålder, räknas som SRM. Före 1 april -2008 var gränsen 24 månader, men numera är gränsen 30 månader pga. vissa lättnader möjliggjorda av att BSE-situationen i stort förbättrats i Europa. Företagen har bibringats information om BSE/SRM via lagstiftning, branschorganisationer samt fortlöpande genom Miljöförvaltningens kontrollbesök under drygt ett decennium; gällande särskiljande av SRM från livsmedel, märkning, blåfärgning, borttransport och krav på dokumentation.

Bakgrund

Den 13 juni 2008 fick Miljöförvaltningens kontrollpersonal på styckningsanläggningar i Stockholm misstankar om att rutinerna för SRM-hanteringen på slakthusområdet avvek från tidigare rutiner. Anledningen till detta visade sig vara att företaget Bioagro AB, som hittills ombesörjt uppsamling och borttransporten av SRM av lönsamhetsskäl sagt upp möjligheten för styckningsföretag att lämna färska SRM-ben till företaget från och med vecka 17. Detta besked lämnade Stefan Flück, Bioagro AB, via telefonsamtal till de berörda företagen enligt uppgift. Flück påstås ha uppgivit att företagen fortsättningsvis skulle kunna lämna frysta SRM-ben till Bioagro AB i nära anslutning till planerad borttransport till Konvex AB för förbränning. Miljöförvaltningen fick kännedom om detta under vecka 24.

Förvaltningen inspekterade de aktuella livsmedelslokalerna kring den 17 juni 2008. Vid kontrollbesöken medgav företrädare för företagen muntligt att det SRM-material som producerats under styckning veckorna 18-24 felaktigt levererats som livsmedelsben till Ellico Foods AB, Stidsvig. Företagen kunde inte förklara varför Miljöförvaltningen inte informerats om de begränsningar och de problem som uppkommit när det gäller kvittblivning av SRM-ben. Det tycks ha förekommit någon form av kontakt mellan ansvariga på de sju aktuella styckningsanläggningarna eftersom merparten av anläggningarna valt att leverera SRM-benen som livsmedelsben till Ellico Foods AB.

Förutom att detta strider mot gällande lagstiftning är det ett avtalsbrott mot Ellico Foods AB, enligt vilket företagen skriftligt förbundit sig att enbart leverera livsmedelsben.

Miljöförvaltningen har tagit kopior på styckningsjournaler och följesedlar avseende inkomna och styckade slaktkroppar av nötkreatur för de aktuella veckorna. Förvaltningen gör härvid bedömningen att minst 20305 nötkreatur över 30 månader styckades dessa veckor, en bedömning som sannolikt är i underkant. Det är en rimlig uppskattning att omkring 10 kg per slaktkropp utgörs av SRM. Detta skulle innebära att över 23 ton SRM-ben felaktigt har skickats till Ellico Foods AB. Skriftlig rapportering har även inkommit från Konvex avfallsanläggning för SRM rörande de kvantiteter som levererats från Bioagro AB, avfallsanläggning för uppsamling och borttransport av SRM från berörda styckningsföretag belägen på slakthusområdet i Stockholm. Av rapporten framgår tydligt att Konvex inte har mottagit något SRM-material från Bioagro AB mellan den 27 april och den 4 juli. Innan dess har leverans skett veckovis i en kvantitet varierande mellan 19 till 6 ton. Efter den 5 juli har leveranserna återgått till att ske veckovis men i betydligt mindre kvantiteter ca 3-4 ton. Skillnaden kan delvis förklaras av den ändrade lagstiftningen med höjning av åldersgränsen för när SRM-ben måste avlägsnas från nötkreaturskroppar.

Förvaltningen har utom i ett fall rörande 275 KMK Kött i Parti AB, inte funnit något som tyder på att benen skulle ha levererats någon annan stans än till Ellico Foods AB. Avseende KMK Kött i Parti AB har företaget den 18 augusti 2008 inkommit till förvaltningen med nya uppgifter som motsäger tidigare muntligt framförda och skriftligt erkända uppgifter om att företaget levererat SRM till Ellico Foods AB. Av de nya uppgifterna som skriftligt inkommit till förvaltningen framgår att KMK Kött i parti AB levererat SRM till Faringe slakteri i Huddunge, för uppsamling och gemensam transport till Konvex, den enda godkända förbränningsanläggningen i Sverige. Faringe slakteri är inte godkänt för uppsamling av SRM-från annan anläggning av Jordbruksverket.

Med anledning av det inträffade har Europakommissionen på Livsmedelsverkets inrådan utfärdat ett RASFF-meddelande (Rapid Alert System for Food and Feed) avseende livsmedelsprodukter härrörande från Ellico Foods AB. Detta innebär att samtliga medlemsländer varnas för eventuella hälsovådliga livsmedel som Ellico Foods AB har producerat och levererat ut på den gemensamma EU-marknaden. Ellico Foods AB har tvingats vidta långtgående och kostsamma åtgärder för att spåra och återkalla de produkter som innehåller det otillåtna SRM- materialet från marknaden. Extra omkostnader till följd av denna förseelse beräknas uppgå till ca ¼ miljard svenska kronor enligt uppgift från företaget.

Konsekvenser

Livsmedelsverket har bedömt förhållandena mycket allvarligt och därför begärt att kommissionen sända ut ett RASFF till alla berörda medlemsstater. Ett återtag på samtliga produkter från Ellico Foods AB som kan misstänkas kunna ha ursprung från SRM-bensfraktionerna har enligt uppgift skett från flera europeiska och utomeuropeiska länder.

BSE-bekämpning och åtgärder utifrån gällande lagstiftning, har under lång tid haft hög prioritet i gemenskapen. Inte bara för att utrota sjukdomen hos djur, utan också för att förhindra uppkomsten av sjukdomen Creutzfeld-Jacob's Disease, som drabbar människa.

Det kan inte uteslutas att sjukdomen kan spridas via prioner från infekterat nötkött till människa. Den omfattande lagstiftningen rörande hanteringen av SRM har även tillkommit för att återställa allmänhetens förtroende för nötkött som ett säkert livsmedel.

Med hänsyn till detta måste det anses mycket allvarligt att bryta mot de strikta gemenskapsbestämmelserna avseende hantering av SRM, även om svenskt kött generellt anses ha låg BSE-risk. Man kan räkna med att Kommissionen följer utvecklingen i detta ärende noga. Om Sverige inte skulle anses leva upp till kraven i EG-förordningarna – t.ex. kraven om kännbara straff – kan Sverige komma att få vidkännas skärpta regler, som kan belasta näringen och försämra dess konkurrensförmåga.

Enligt delegation

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Karin Granath'.

Karin Granath
Enhetschef

Bilaga: Förteckning med adressuppgifter m.m. över de anmälda företagen
Rapportering till Livsmedelsverket angående felaktig SRM hantering på slakthusområdet, Stockholm.
Konvex rapport.